

Kręgi kulturowe świata

Materiał składa się z sekcji: „1. Czym jest krąg kulturowy?”, „2. Kręgi kulturowe (cywilizacyjne) według Huntingtona”, „Podsumowanie”, „Ćwiczenia”.

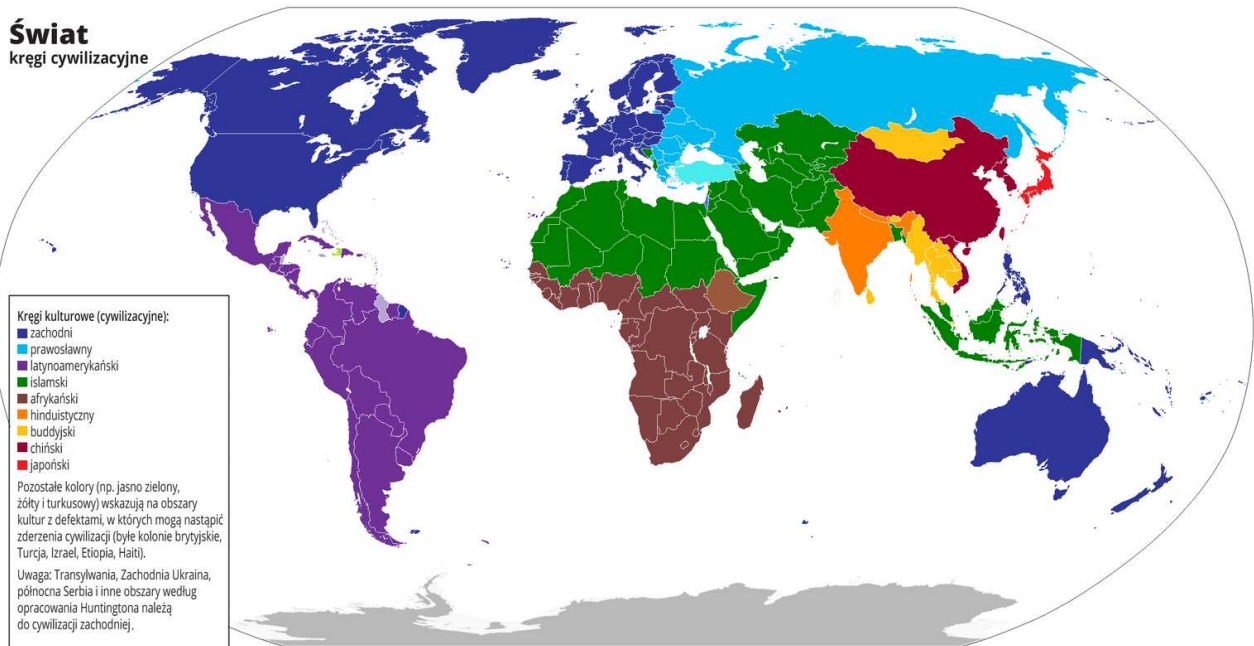
Materiał zawiera 3 ilustracje (fotografie, obrazy, rysunki), 3 ćwiczenia, w tym 3 interaktywne.

Kręgi kulturowe świata

Europejczyk w Azji musi uczyć się lokalnych wzorców zachowania, aby postępować w sposób możliwy do zaakceptowania przez gospodarzy. Latynos w Europie będzie się dziwił, że tak wielki nacisk kładziemy na punktualność. Australijski Aborygen natomiast może porzucić nawet kosztowny przedmiot, gdyż nie przywiązuje się do rzeczy. Dlaczego nasze zachowania tak bardzo się różnią?

Świat

kręgi cywilizacyjne

Kręgi kulturowe świata

Źródło: Ishvara7 (<https://commons.wikimedia.org>), Ryszard Pawlak, licencja: CC BY-SA 3.0.

Aby zrozumieć poruszane w tym materiale zagadnienia, przypomnij sobie:

- gdzie i dlaczego powstały najstarsze cywilizacje;
- że na każdym kontynencie są obszary o różnym poziomie rozwoju;
- że czynniki społeczne znacząco wpływają na rozwój państw.

Twoje cele

- Opiszysz, czym są kręgi kulturowe i jakie jest ich rozmieszczenie na świecie.
- Wymienisz kryteria, które pozwoliły wyróżnić kręgi kulturowe świata.
- Wyjaśnisz, na czym polegają ograniczenia uogólnień.
- Wyjaśnisz, jak cechy kulturowe wpływają na rozwój społeczny i gospodarczy.

1. Czym jest krąg kulturowy?

Pojęcie **kultura** jest bardzo trudne do precyzyjnego opisanie. W największym uproszczeniu jest to sposób życia. Człowiek, podejmując decyzje, dokonując wyboru, chcąc nie chcąc, czyni to pod wpływem kultury, w której się wychował. Język, religia, tradycja, zwyczaje, nawyki żywieniowe, dostępna technologia – wszystko to rzutuje na sposób postrzegania świata jako przyjaznego, wartego poznania bądź wrogiego, którego trzeba unikać. Język daje możliwości jego opisu – Saamowie z północnej Skandynawii mają ponad 180 słów dla nazwania śniegu i lodu.

Ciekawostka

W języku Saamów słowo *skávvi* oznacza powstałą wieczorem z zamrożniętej wody skorupę lodu przykrywającą śnieg.

Osobom wierzącym najważniejsze priorytety w życiu wskazuje religia. Zwyczaje, często z niej wynikające, określają relacje między ludźmi i normy społeczne, sposób ubierania się czy dopuszczalne do jedzenia produkty. Kultura wpływa na postrzeganie czasu oraz na komunikację pozawerbalną.

Polecenie 1

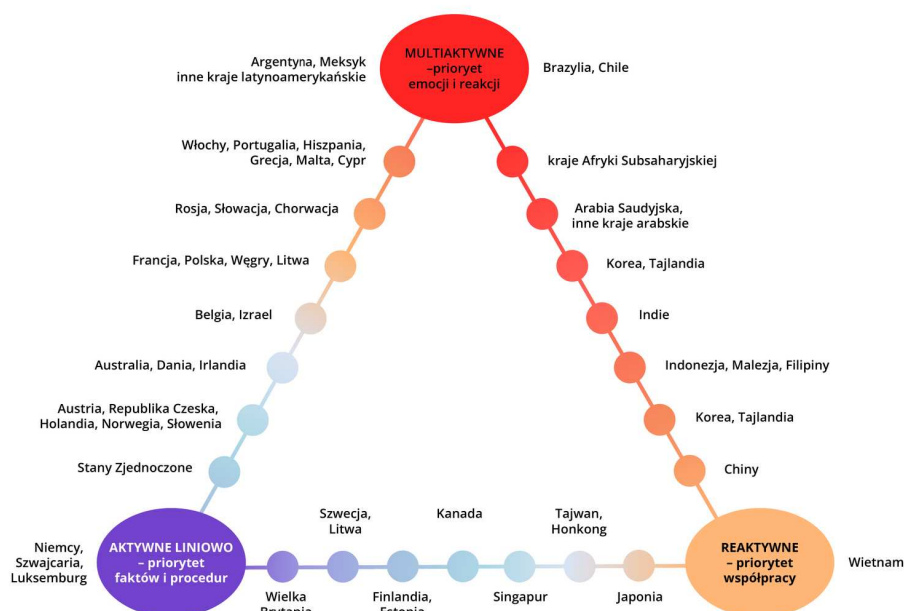
Znajdź inną niż podana powyżej definicję kultury i wymień jej mocne i słabe strony.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Richard D. Lewis podzielił kultury na **3 grupy**.

- Pierwsza z nich skoncentrowana jest na faktach, procedurach, szanuje czas.
- Druga docenia dialog, relacje międzyludzkie, emocje.
- Trzecia jest nastawiona na słuchanie, szuka kompromisów.

Oczywiście między skrajnościami istnieją stany pośrednie.

Model kulturowy Lewisa

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Pracownik z grupy pierwszej trzyma się wcześniejszego planu i koncentruje się na jednej sprawie. W negocjacjach przechodzi od razu do istoty sprawy, a w wypowiedziach ogranicza liczbę słów i gestykulację do minimum. Zawsze dotrzymuje terminów.

Przedstawiciel grupy drugiej dużo mówi, robi wiele rzeczy na raz i wystarcza mu tylko zarys planu. Wyraża emocje, również językiem ciała. W jego pojęciu czas jest rozciągliwy.

Grupę trzecią tworzą osoby słuchające, dążące do zgody i unikające konfrontacji. Dobro grupy uważają one za ważniejsze od dobra jednostki. Unikają sytuacji, w których mogłyby stracić honor w oczach grupy.

2. Kręgi kulturowe (cywilizacyjne) według Huntingtona

Zdecydowanie popularniejsza jest teoria **kręgów kulturowych (cywilizacyjnych) Samuela Huntingtona** rozpropagowana w jego książce.

Polecenie 2

Dowiedz się, które cywilizacje według Huntingtona zderzają się najbardziej. Znajdź argumenty popierające tę tezę lub jej zaprzeczające.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Cywilizacja zachodnia charakteryzuje się dużą wolnością jednostek, swobodą wyrażania poglądów, rządami prawa, stąd intensywność badań, innowacyjność, przedsiębiorczość. W **cywilizacji latynoamerykańskiej** wywodzącej się z europejskiej pewną rolę odgrywają kultury indiańskie.

Cywilizacja prawosławna wywodząca się z Bizancjum charakteryzuje się większą centralizacją rządów i rozbudowaną biurokracją.

Współczesna **cywilizacja afrykańska** znajduje się pod ogromnym wpływem europejskiej. Mocarstwa kolonialne pozostawiły swój język, system prawny, religię. Bardzo silne więzy rodzinne i plemienne nadal oddziałują na sposoby rządzenia państwami.

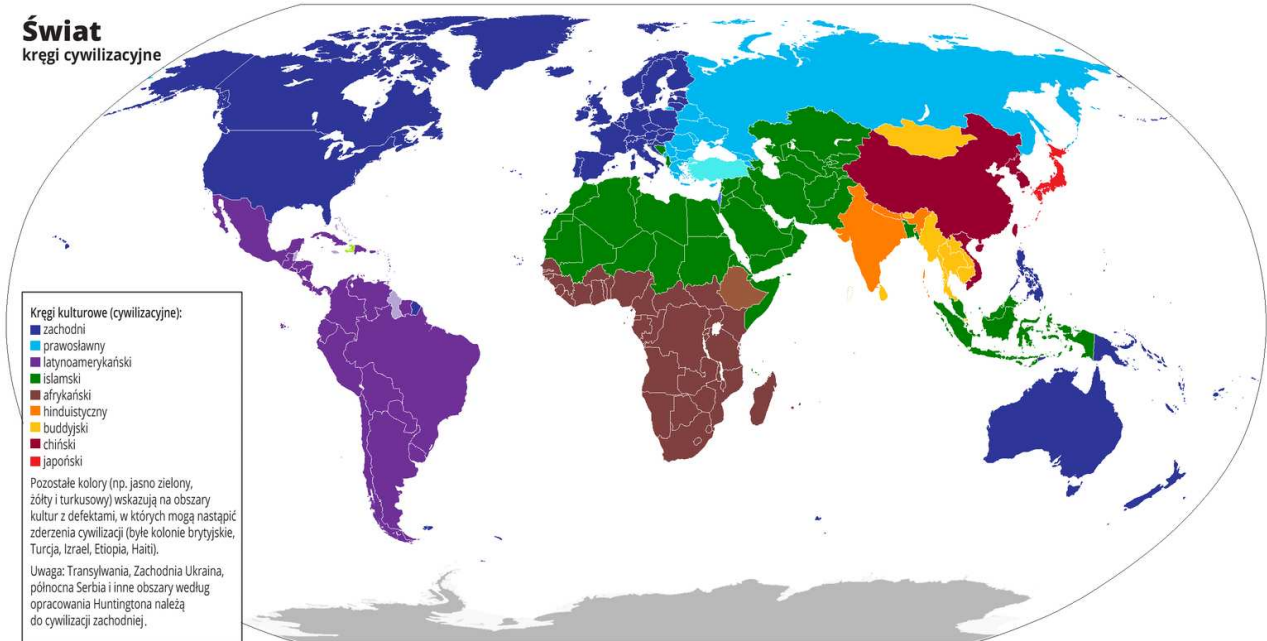
Według Huntingtona **cywilizacja islamska** stoi w opozycji do europejskiej na przykład poprzez ograniczanie wolności religijnej, gospodarczej, osobistej. Nie ma w niej rozdzielenia sfery religijnej i świeckiej.

Cywilizacje chińska oraz wywodząca się z niej **japońska** cechują się słabym oparciem w religii, za to silnie rozwiniętą hierarchicznością, tradycjonalizmem, zespołowością działań – widoczny jest priorytet dobra społeczności nad indywidualnym. Stąd sukces ekonomiczny Chin, Japonii czy Korei Południowej oraz społeczności chińskich i wietnamskich na całym świecie. Dla przedstawicieli tego kręgu kulturowego wspólna praca jest oczywistością, lojalność wobec grupy czy firmy także. Ważne są dla nich dalekosiężne cele, a nie natychmiastowy sukces, stąd długotrwały wysiłek i plany na długie lata. Natomiast niechęć do wyróżniania się, choćby poprzez prezentacje odrębnych opinii, ogranicza innowacyjność.

W **tradycji hinduistycznej** większe znaczenie ma dobro ogółu niż jednostki. Kultura ta charakteryzuje się silnym podziałem społeczeństwa na kasty, co powoduje wielkie nierówności społeczne i bardzo ogranicza możliwości ich zmniejszenia. Próby awansu ekonomicznego są podważaniem usankcjonowanego religijnie porządku świata.

Cywilizacja buddyjska opiera się na dążeniu do nirwany poprzez ograniczenie potrzeb, medytację i samodoskonalenie. Stoi to w opozycji na przykład do zachodniego konsumpcjonizmu.

Model Huntingtona jest krytykowany za nieuwzględnienie wewnętrznego zróżnicowania kręgów kulturowych oraz wyznaczenie ścisłych granic zamiast stref przejściowych.

Źródło: Ishvara7 (<https://commons.wikimedia.org>), Ryszard Pawlak, licencja: CC BY-SA 3.0.

Ciekawostka

Jednym z prawdopodobnych czynników, które 22 grudnia 1999 roku przyczyniły się do katastrofy południowokoreańskiego samolotu pod Londynem, była kultura. Drugi pilot nie ostrzegł starszego rangą i bardziej doświadczonego kapitana o niebezpiecznych wskazaniach przyrządów pokładowych, ponieważ oznaczałoby to podważanie jego autorytetu.

Jedną z rekomendacji po katastrofie było dostosowanie procedur do wymogów koreańskiej kultury.

Podsumowanie

- Kultura to gromadzony przez wieki dorobek materialny i duchowy społeczności, określający sposób życia.
- Na kulturę składają się m.in. pamięć historyczna, język, zwyczaje, tradycja, kuchnia, muzyka, ubiór, technologia.
- Kultury na świecie są bardzo zróżnicowane; na podstawie cech wspólnych lub podobnych wyróżniono kręgi kulturowe (cywilizacyjne).

- Zróżnicowanie kulturowe wpływa na współczesne życie gospodarcze i społeczne.

Praca domowa

Wybierz dwa państwa z jednego kręgu kulturowego Huntingtona i wymień ich kulturowe podobieństwa oraz różnice.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenia

Ćwiczenie 1

Połącz nazwy państw z właściwymi określeniami kręgów kulturowych.

Uzbekistan

afrykański

Australia

buddyjski

Gabon

latynoamerykański

Gwatemala

zachodni

Laos

islamski

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 2

Oceń, czy stwierdzenia są prawdziwe, czy fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Liczba kręgów kulturowych (cywilizacyjnych) jest ściśle określona i niezmienna.	☐	☐
Granice między kręgami kulturowymi nie są wyraźne, zasięgi przenikają się.	☐	☐
W obrębie kręgu kulturowego społeczności są jednorodne.	☐	☐
Hiszpania i Nowa Zelandia należą do tego samego kręgu kulturowego.	☐	☐
Cywilizacja chińska promuje indywidualizm, a dla cywilizacji europejskiej szczególną wartością jest dobro wspólnoty.	☐	☐

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 3

Zaznacz poprawne odpowiedzi.

Kultura określana jest przez:

☐ język

☐ położenie geograficzne

☐ język urzędowy

☐ muzykę

☐ przynależność państwową

☐ warunki klimatyczne

☐ wierzenia i religię

☐ wartość PKB/osobę

☐ zasady ubioru

☐ odsetek ludzi pracujących w usługach

☐ sposób odnoszenia się do dzieci i ludzi starszych

☐ system prawny

☐ zwyczaje kulinarne